

Læreplan - Vg3 Ull-og garnduodjifaget

Dette er en oversettelse av den fastsatte læreplanteksten. Læreplanen er fastsatt på nordsamisk.

Fastsatt som forskrift av Sametinget 09.02.2021 med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 6-4 andre ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 ull- og garnduodji-/duodje-/duedtiefaget handler om håndverksproduksjon av tradisjonelle samiske produkter. Gjennom praktisk arbeid med ulike fibre, garn og andre materialer og bruke ulike redskaper utvikler lærlingene gode håndverksferdigheter og forståelse av tradisjon, form, teknikk og stilarter i ull- og garnduodji-/duodje-/duedtie. Lærlingene skal utforske, utvikle ideer og bruke innovative prosesser for å skape nye duodji-/duodje-/duedtieprodukter. Duodji-/duodje-/duedtiefaget skal forberede lærlingene til å dekke samfunnets etterspørsel etter håndlagde tradisjonelle og nyutviklede ull- og garnprodukter. Det betyr at duodji-/duodje-/duedtiefaget skal sikre at det utdannes utøvere i både tradisjonell og framtidrettet duodji-/duodje-/duedtie med forankring i urfolksskunnskap.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Vg3 ull- og garnduodji-/duodje-/duedtiefaget skal ruste lærlingene til å utvikle duodjiprodukter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve skaperglede, finne sin egen faglige identitet og utvikle en forståelse av normer, etikk og estetiske uttrykk i duodji-/duodje-/duedtie. Gjennom arbeidet med faget tilegner lærlingene seg kunnskap om mangfold og variasjon i samisk kulturarv. Kunnskapen om tradisjon skal bidra til å gi lærlingene respekt for naturen og forståelse av sammenhengen mellom ressursbruk og behovet for å ta vare på naturressurser for framtidige generasjoner. Faget skal bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Duodji og kulturarv

Kjerneelementet duodji og kulturarv handler om ull- og garnduodjifagets tradisjoner, teknikker, mønstre, egenart og historie. Videre handler kjerneelementet om å bruke egnede materialer og redskap til å utvikle tradisjonelle og nyskapende produkter som ivaretar og viderefører samisk kulturarv. Det innebærer å veve med grindvev og med vevstol, flette, håndstrikke, tove og bruke tradisjonelle dekormønstre. Kjerneelementet handler om å forstå sammenhengen mellom samisk ull- og garnduodji-/duodje-/duedtie, samiske mønstertradisjoner, bevaring, rekonstruksjon og nyskaping.

Materialkunnskap

Kjerneelementet materialkunnskap handler om de ulike materialenes egenskaper og hvordan velge ut, bearbeide og vedlikeholde dem. Videre handler kjerneelementet om bruksområdene til både tradisjonelle og nye materialer og hvordan kombinere ulike materialer til å utvikle tradisjonelle og nyskapende duodjiprodukter. Kjerneelementet handler også om hvordan nyttiggjøre seg av fibre, garn og andre materialer på en miljø- og ressursvennlig måte.

Designprosesser

Kjerneelementet designprosesser handler om prosessen fra idé til ferdig produkt i ull- og garnduodjifaget-/duodje-/duedtie. Det handler om å ivareta de tradisjonelle samiske duodji-/duodje-/duedtieproduktene og bruke dem til inspirasjon som grunnlag for å utvikle nye ull- og garnprodukter. Kjerneelementet handler videre om å bruke digitale hjelpemidler i arbeidet med å utforske mønstre, farge, form og funksjon.

Markedsforståelse

Kjerneelementet markedsforståelse handler om sammenhengen mellom kostnader og inntekter i egen produksjon. Videre handler kjerneelementet om å presentere eget arbeid og veilede kunder i ulike sammenhenger. Kjerneelementet handler også om merkevarebygging og formidling av duodjens-/duodje-/duedtie egenskaper og kulturelle og tradisjonelle verdi. Videre handler det om å bruke fagets kulturhistorie i eget arbeid. Markedsføring og salg av egne håndverksprodukter og tjenester gjennom ulike nettverk er en del av kjerneelementet.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 ull- og garnduodjifaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner og arbeidsstillinger, om evne til problemløsning og om å utvikle identitet og å ta ansvarlige valg i eget liv. Det handler også om å utvikle selvtillit og mot til å ytre seg. Videre handler det om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor ull- og garnduodji-/duodje-/duedtie. Det tverrfaglige teamet folkehelse og livsmestring handler også om å være med på å synliggjøre hvordan duodji-/duodje-/duedtie kan bidra til å gi ulike uttrykk for gruppetilhørighet.

Bærekraftig utvikling

I vg3 ull- og garnduodjifaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk over valg av materialer, redskaper og produksjonsmetoder i en etisk og bærekraftig produksjon av tradisjonelle og nye duodjiprodukter. Videre handler det om å lage holdbare produkter som kan vedlikeholdes, gjenbrukes og repareres. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 ull- og garnduodjifaget innebærer å bruke fagspråk og uttrykke seg verbalt om produkter for å presentere, begrunne og argumentere for arbeidet som er gjort, i kommunikasjon med kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg3 ull- og garnduodjifaget innebærer å uttrykke seg skriftlig, lage arbeidstegninger, mønstre og dekormønstre for strikking og veving, forklaringer og beskrivelser og bruke duodjibegrep i dette arbeidet. Det innebærer å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger. Det handler også om å dokumentere og vurdere eget arbeid og produkter. Videre innebærer det å presentere produkter og tjenester og kommunisere med kunder, kolleger, leverandører, tradisjonsbærere og andre samarbeidspartnere.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 ull- og garnduodjifaget innebærer å forstå og bruke faglitteratur, fagbegrep, veve- og håndstrikkeoppskrifter, arbeidsbeskrivelse, illustrasjoner og bruksanvisninger.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 ull- og garnduodjifaget innebærer å beregne materialforbruk og produksjonskostnader, prissette produkter og gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud på egne produkter og tjenester. Videre innebærer det også å bruke tradisjonelle samiske måleenheter.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 ull- og garnduodjifaget innebærer å innhente og formidle informasjon, utvikle mønstre og designe nye produkter. Digitale ferdigheter vil videre si å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det innebærer også å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering ull- og garnduodjifaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid og bruke duodji-/duodje-/duedtieterminologi i arbeidet
- utforske og bruke samisk tradisjonskunnskap og urfolkskultur til inspirasjon for eget skapende arbeid og formidling av duodji-/duodje-/duedtie på en etisk måte
- bruke samiske lokale og regionale kulturuttrykk og metoder i utformingen av ull- og garnduodji-/duodje-/duedtieprodukter
- visualisere og utvikle egne duodji-/duodje-/duedtiearbeider fra idé til ferdig produkt, og presentere inspirasjonskilder fra lokale duodjitradisjoner
- bruke digitale verktøy i designproduktutvikling, fagtegning og mønsterkonstruksjon og anvende det i eget arbeid med duodji-/duodje-/duedtie
- velge ut og bearbeide materialer og utvikle produkter i tråd med samisk kultur og tradisjon
- bruke tradisjonelle samiske metoder for måling og måleenheter i eget arbeid og reflektere verdien av dem
- utvikle produkter i ulike ull- og garnduodji-/duodje-/duedtieteknikker og reflektere over sammenhengen mellom materialbruk, kvalitet, fargevalg og funksjonalitet
- lage tradisjonelle duodjiprodukter fra egen eller en annen valgt region og reflektere over variasjon og mangfold i duodji-/duodje-/duedtietradisjoner og kulturarv i Sápmi/Sábme/Saepmie
- vurdere og beskrive funksjon, kvalitet og holdbarhet på ulike ull- og garnprodukter
- vedlikeholde, reparere, og gjenbruke duodji-/duodje-/duedtie og gjøre rede for hvordan ulike valg påvirker kvalitet og holdbarhet

- beregne pris på egne produkter og tjenester og vurdere sammenhengen mellom materialkostnader, tidsbruk, produksjon og markedsverdi
- bruke digitale ressurser til markedsføring og salg av bedriftens merkevarer og egne håndverksprodukter og tjenester og i kommunikasjon med kunder og andre samarbeidspartnere
- anvende gjeldende regelverk for opphavsrett i eget arbeid og reflektere over kildebruk og kildehenvisninger
- gjøre rede for samisk ull- og garnduodjis-/duodje-/duedtie historie og egenart og bruke historiske kilder som referanse i produksjon og rekonstruksjon av produkter på en måte som lar seg etterprøve
- planlegge og gjennomføre arbeidet etter gjeldende regler for helse, miljø og sikkerhet
- velge gode arbeidsrutiner og hensiktsmessige arbeidsstillinger for å forebygge belastningsskader i arbeidet på arbeidsplassen
- utforske virkefeltet og arbeidet til ulike samiske duodji-/duodje-/duedtieorganisasjoner og andre institusjoner i Sápmi/Sábme/Saepmie og hvordan nyttiggjøre seg av dem, og reflektere over hvilken rolle de spiller i samfunnet
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 ull- og garnduodjifaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i lærefaget. Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingen skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 ull- og garnduodjifaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Før fagprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 ull- og garnduodjifaget skal avsluttes med en fagprøve. Alle skal opp til fagprøven, som skal gjennomføres innenfor en tidsramme på seks virkedager.

